

Οι εν Ελλάδι Ρωμαιοκαθολικοί: φυσική θρησκευτική αφομοίωση ή συγκρητιστική ώσμωση;

/ [Πεμπτούσία](#)

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο πως η προσωπική επαφή με τα πράγματα διδάσκει πολλά περισσότερα από τις εξ αναγνώσεως γνώσεις μας. Σε πρόσφατη επίσκεψή μου στο ιερότατο νησί της Τήνου ήρθα κοντά στους εν Ελλάδι αδελφούς μας (Ρωμαιο)καθολικούς και είδα (μάλλον διδάχθηκα) σημαντικά πράγματα για το πρόβλημα της *ένωσης των Εκκλησιών* – αν θα θέλαμε καλύτερα της πραγματικής θεολογικοθρησκευτικής μας συνύπαρξης – και για τα βαθιά ή μη ρήγματα που πραγματώνουν εισέτι τη μεταξύ μας απόσταση.

Πηγή: <http://eparxiakofos.gr/>

Θα σημείωνα προκαταρκτικά ότι τα συμπεράσματα που εξήγαγα και η γεύση που αποκόμισα από τη συντομότατη αυτή προσέγγιση των ετερόδοξων εν Χριστώ αδερφών και συμπατριωτών μας είναι εκείνη ενός περίεργου συγκρητισμού, ο οποίος μπορεί να ερμηνευθεί αφενός στο πλαίσιο μιας πονηρής σχετικής πολιτικής από την πλευρά των Καθολικών και αφετέρου στο αθώοτερο και φυσικότερο περίγραμμα μιας απλής θρησκευτικής αφομοίωσης λόγω της ιστορικής

συνύπαρξης με τους Ορθοδόξους.

Ας γίνουμε περισσότερο σαφείς ακολουθώντας τα ίδια τα πράγματα. Η ναοδομία και η λειτουργική τους πρακτική έχει αρκετά στοιχεία της ημετέρας παραδόσεως. Οι βυζαντινές εικόνες είναι ένα λίκν χαρακτηριστικό σημείο στο οποίο πρέπει να σταθούμε, όπως και τα κεριά στην είσοδο του ναού. Τα αγάλματα, αν δεν λείπουν εντελώς, έχουν εξάπαντος μια διακριτικότερη αριθμητική και χωροληπτική παρουσία μέσα στις εκκλησίες τους.

Ας προχωρήσουμε λίγο στα εξωτερικά της τέλεσης της Λειτουργίας τους. Πέραν του γεγονότος ότι σε αυτήν χρησιμοποιείται ένα μίγμα λατινικής, αρχαίας και (προπαντός) νέας ελληνικής, ακόμη και η ψαλμωδία τους σε μερικά σημεία και λοιπά στοιχεία – δεν μιλάω φυσικά για την όλη δομή της λειτουργίας που έχει κοινό κορμό με την ορθόδοξη – φαίνεται να είναι «κλεμμένα» από το Ορθόδοξο βυζαντινό μουσικό και λοιπό Τυπικό.

Εδώ ίσως και πριν περάσουμε στα πλέον ουσιώδη, αξίζει να παρεντεθεί η έλλειψη της βυζαντινής τελετουργικής μεγαλοπρέπειας και μια «εκκοσμικευτική» διάσταση σε πολλά επίπεδα, όπως στη συντομία της τελέσεως της Ευχαριστίας, στον τρόπο μετάφρασης και απόδοσης των ευχών και ευαγγελικών αναγνωσμάτων – τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα, πράγμα που δίνει πόντους στην αρχαιοπρέπεια της αμετάφραστης ορθόδοξης λειτουργίας, η οποία με τη σειρά της συντηρεί την ιεροπρέπεια των κληρικών, το δέος εκ των δρωμένων και τον σεβασμό και την ευλάβεια των πιστών – και σε αυτό ενός άκομψου συναισθηματισμού (π.χ. στο χτύπημα των δακτύλων επί της καρδιάς εις ένδειξιν μετανοίας και παραδοχής της αμαρτωλότητας) και μιας κακότεχνης απομίμησης αρχαίων λειτουργικών πρακτικών (όπως στην ώρα του ευχαριστιακού ασπασμού, κατά τον οποίο ανταλλάσσουν χειραψίες οι απλοί πιστοί). Καθ' όσον, όμως, ουδέν κακόν αμιγές καλού, η τιμιότητα επιβάλλει και την υπογράμμιση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, όπως για παράδειγμα τής εν ψαλμωδία σύσσωμης συμμετοχής των πιστών, κάτι που σχεδόν απαγορεύεται και ξεχάστηκε στα καθ' ημάς.

Και εισδύουμε ευθύς στην ουσία του πράγματος: το *Πιστεύω* αναγιγνώσκεται χωρίς το *Filioque* και δη στην αρχαία του ελληνική μορφή, όπως ακριβώς το λέμε οι Ορθόδοξοι. Ο δε τρόπος της θείας Μετάληψης εξ Άρτου και Οίνου, για την ακρίβεια Όστιας εμβαπτισμένης στο κρασί, έλκει προφανώς την καταγωγή του από την ορθόδοξη αντίστοιχη πρακτική – βέβαια να σημειώσουμε εν προκειμένω ότι πλέον και σε άλλα μέρη της γης παρατηρείται αυτός ο τρόπος Κοινωνίας των απλών ρωμαιοκαθολικών πιστών, σε πρόδηλη αντίθεση με την παλαιότερη ιεροκρατική συνήθεια των Λατίνων να μεταδίδουν στους λαϊκούς μονάχα τον ηγιασμένο άρτο. Και ένα κάπως πιότερο επουσιώδες σε σχέση με τα αμέσως

προτιθέμενα, ωστόσο ισχυρής εκκλησιολογικής *σημαντικής*: ο συνεορτασμός του Πάσχα με τους Ορθοδόξους.

Αναρωτιέσαι μετά από όλα αυτά ευλόγως αν στην προσπάθεια απομίμησης των Ορθοδόξων αδερφών τους κρύπτεται μια υποφώσκουσα «θρησκευτική ζηλοτυπία», μια θεολογική και λειτουργική αφομοίωση λόγω της μακρόχρονης πολιτισμικής και κοινωνικής συμβίωσης ή μήπως πρόκειται για μια δολιότροπη Ουνιτικού τύπου πολιτική των ταγών της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, πράγματα στα οποία όχι απλά μας έχουν συνηθίσει οι τελευταίοι, αλλά και εμμένουν εμπíπτοντες στα αυτά αμαρτήματα. Σε όλο αυτό το πλέγμα δεν είναι εύκολο ούτε δυνατό να απαντήσουμε μέσα από το παρόν κείμενο, αλλά θα μπορούσαμε να τοποθετηθούμε επιγραμματικά πως ίσως ισχύουν ταυτόχρονα και οι τρεις παράμετροι στον δικό της βαθμό μία έκαστη. Εμείς πάντως, αν θα μπορούσαμε να διαβλέψουμε την πραγματικότητα της πρώτης, θα πρέπει να αισθανθούμε έντονα το πνευματικό μας χρέος προς την υποδόρια – ενίοτε και προφανή – έκκληση αυτών των ανθρώπων να προσέλθουν στην ορθόδοξη ποίμνη και την αντίστοιχη ποιμαντική ευθύνη όλων μας έναντι των εν λόγω αδερφών μας.

Την ίδια ώρα θα πρέπει να λάβουμε υπόψη και τη σχετική στάση των γειτνιαζόντων Ορθοδόξων. Αν θα μιλούσαμε με όρους σύγχρονου φονταμενταλισμού, οπωσδήποτε είμαστε ενώπιον «οικουμενιστικών» καταστάσεων. Μετά από εκτενείς συζητήσεις με ντόπιους, απλά διαισθάνεσαι τη δύσκολη θέση στην οποία έρχονται, όταν πρέπει να συμμετάσχουν στις χαρές (γάμους, βαπτίσεις) και στις λύπες (κηδείες, μνημόσυνα) των αλλόδοξων φίλων και συγγενών τους. Δεν μπορώ, μάλιστα, προσωπικά να τους εγκαλέσω με δριμύτητα για τα κεριά που ανάβουν όταν μπαίνουν στους καθολικούς ναούς, για τις εικόνες που ασπάζονται εκεί μέσα, για τις λειτουργικές χειραψίες που ανταλλάσσουν και αν συμπροσεύχονται στα των αλλοδόξων μυστήρια και ίσως αισθάνονται σαν μια χριστιανική οικογένεια με κείνους και ότι η ιστορική κακοήθεια μάς έφερε όλους μαζί στον θρησκευτικό τραγέλαφο που βιώνουμε. Είναι, άλλωστε, προφανές ότι η επίδραση δεν μπορεί παρά να είναι αμφίδρομη.

Ομολογώ επίσης ότι δεν μπόρεσα να αποφύγω σκέψεις του τύπου «η Παναγία επέτρεψε το μεγαλύτερο προσκύνημά της να είναι στις Κυκλάδες, όπου υπάρχουν τόσοι Καθολικοί». Κάτι σχετικό δηλαδή με τα άφθαρτα λείψανα των Αγίων στα Επτάνησα. Ίσως όχι τόσο για να προστατευθούν οι Ορθόδοξοι – η συνήθης ερμηνεία που δίνουν οι τελευταίοι με μια κάπως εγωκεντρικότερη θέαση του πράγματος – όσο για να ελκυσθούν στην ορθόδοξη πίστη οι αλλόδοξοι εκ παραδόσεως αιώνων αδερφοί μας. Και όπως έμαθα, πολλοί Έλληνες Καθολικοί το επιθυμούν, αλλά η διαλεκτική των περιστάσεων και των συγγενικών δεσμών δεν

επιτρέπει τόσο εύκολα τη σχετική υλοποίηση.

Εκείνο, ωστόσο, που μένει απορίας άξιον είναι ο θεολογικός μινιμαλισμός της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Η επίσημη αφαίρεση του Φιλιοκβε, οι ουσιαστικές λειτουργικές μεταλλάξεις ανάλογα με τους καιρούς και τους τόπους (όπως είδαμε στον τρόπο της θείας μετάληψης) και άλλα πολλά δεν μπορούν παρά να οδηγήσουν στο ερώτημα τι είναι αυτό πραγματικά που τους κωλύει από την ένωση με την Ορθόδοξη Ανατολική Καθολική Εκκλησία, με την οποία χρόνια τώρα ερωτοτροπούν άνευ της επιθυμητής ολοκλήρωσης. Η *ουσιαστική θρησκευτική αστάθεια* που παρατηρείται στην Εκκλησία της Δύσεως με βάση και μόνο τα προαναφερόμενα δεν μπορεί συνάμα παρά να προβληματίσει για τη στρεβλή – αιρετική πορεία της.

Πρόσφατα διάβασα σε άρθρο περί του Πάπα ότι αποτελεί σημείο ενότητας για τους Καθολικούς. Δεν θα διαφωνήσω. Τον παγκόσμιο αυτόν εξάλλου – για εκείνους – ιεράρχη άκουσα ο ίδιος να μνημονεύεται προχθές στην απογευματινή Λειτουργία σε ένα γραφικό και πανέμορφο τηνιακό χωριό. Αν όντως το πρόβλημα στη μεταξύ μας ένωση εστιάζεται πλέον – ως φαίνεται μάλλον – σε αυτό το πρόσωπο ή στον εν λόγω θεσμό, θα απαντούσα απλά στον προαναφερόμενο αρθρογράφο – απολογητή του ρωμαιοκαθολικισμού και σε όλους τους εν Ελλάδι Χριστιανούς Καθολικούς αδερφούς ότι το σημείο ενότητάς μας είναι άλλο πρόσωπο: ο ίδιος ο Χριστός.